

Kepan kauppapoliittinen linjaus

OSA I: Kehitysnäkökulmaa tukeva kauppajärjestelmä

KEHITYSYHTEISTYÖN PALVELUKESKUS RY KEPA haluaa vaikuttaa demokraattisen, koherentin ja köyhyyden vähentämistä edistävän kansainvälisen kauppapoliittikan syntymiseen. Kauppajärjestelmän tulisi perustua kehitysnäkökulmaan ja tukea YK:n periaatteita ja sopimuksia ympäristöstä, ihmisoikeuksista ja sosiaalisesta kehityksestä.

Suomen on toimittava aktiivisesti köyhyyttä vähentävän kauppajärjestelmän luomisen puolesta sekä kahdenvälisissä suhteissaan että kaikilla kansainvälisillä foorumeilla, kuten Euroopan unionissa, Maailman kauppajärjestössä, kansainvälisissä rahoituslaitoksissa ja YK:ssa. Käynnissä olevat WTO-neuvottelut ovat erityisen keskeiset kaupan ja kehityksen kannalta. Niille lisäpuhtia odotetaan antavan syyskuussa 2003 pidettävä ministerikokous Cancunissa, Meksikossa.

Lähtökohdaksi ihmisoikeuksien ja inhimillisen kehityksen vahvistaminen kansallisella tasolla

YK:n taloudellisia, sivistyksellisiä ja sosiaalisia oikeuksia koskeva yleissopimus antaa jokaiselle ihmiselle oikeuden riittävään ja täysipainoinen ravintoon ja kuin terveyteen ja koulutukseen. Maailman valtiot sitoutuivat vuonna 2000 YK:ssa niin sanottuihin Vuosituhannen kehityspäämääriin. Keskeisin tavoite on äärimmäisessä köyhyydessä elävien sekä nälkää kärsivien määrän puolittaminen vuoteen 2015 mennessä.

Euroopan unioni ja Suomi ovat kehitysmaapoliittisissa linjauksissaan sitoutuneet eri politiikan alojen väliseen johdonmukaisuuteen eli *koherenssiin*. Tämä tarkoittaa sitoutumista siihen, ettei muiden alojen politiikat heikennä kehityspoliittisia tavoitteita.

Kauppa on väline – ei itseisarvo – vuosituhattavoitteiden edistämiseksi. WTO-sopimuksen johdanto toteaa, että kauppa on hyödyllistä ainoastaan siltä osin kuin se edistää laajempia yhteiskunnallisia ja kehityspoliittisia tavoitteita. Kysymys siitä, mikälainen kauppapolitiikka edistää kehitystä ja köyhyyden vähentämistä on kuitenkin monitahoinen, ja erilaisia näkökulmia on monia.

Yksi tärkeimmistä kysymyksistä on, missä määrin ja missä olosuhteissa vapaa kauppa tukee köyhyyttä vähentävää taloudellista kasvua. Viimeisen lähes parinkymmen vuoden aikana köyhimpiä maita on kehoitettu ja osin myös vaadittu - poistamaan ulkomaan kaupan rajoituksia köyhyyden vähentämiseksi. Tämän politiikan käytännön tulokset eivät kuitenkaan automaattisesti tue yhteyttä vapaakaupan ja köyhyyttä hyödyttävän talouskasvun välillä.

Vaikka yksikään maa ei ole kehittynyt kääntämällä selkensä kansainväliselle kaupalle, eivät teollisuusmaat rakentaneet menestystään pelkästään vapauttamalla kauppaansa. Pikemminkin teollisuusmaat ovat poistaneet tullimuurejaan vasta kun niiden talous on kehittynyt riittävästi. Kansallista yrittäjyyttä vahvistavat instituutiot ja globaalien markkinoiden mahdollisuuksia hyödyntävät kehitysstrategiat näyttäisivät olleen onnistuneen kehityksen kannalta tärkeämpiä kuin vapaakauppa.

Köyhien maiden perusongelma on kuitenkin se, että niiden käytettävissä oleva kansallisen kehityspolitiikan keinovalikoima on muun muassa WTO-sopimusten takia huomattavasti kapeampi kuin mitä kehittyneillä mailla oli ennen WTO:n perustamista. WTO-sopimusten yksi keskeisimmistä ongelma-kohtista on pyrkimys kaikkia valtioita yhtäläisesti sitoviin sääntöihin, jotka eivät ota huomioon maiden kehitystasoa. Keskeinen kysymys on se, millaisia toimintamahdollisuuksia eri tilanteissa oleville maille annetaan. Ei voida olettaa, että yksi talouspoliittinen keinovalikoima sopii kaikille.

Kansainvälistä kauppapolitiikkaa ei pitäisi arvioida sen perusteella, miten se pystyy maksimoimaan tavaroiden ja palveluiden kaupan volyymin. Sen sijaan nykyistä kauppajärjestelmää sekä siihen ehdotettuja muutoksia pitäisi arvioida sen perusteella, maksimoiko se jäsenmaissa ihmisoikeuksien edistämistä, inhimillistä kehitystä ja köyhyyden vähentämistä.

Tämä edellyttää Suomelta seuraavien näkökohtien huomioonottamista kaikessa kehityspolitiikassa:

- ▶ Suomen ja EU:n on arvioitava kauppaja muu talouspolitiikkansa ihmisoikeuksien toteutumisen sekä köyhyyden vähentämisen näkökulmasta ja varmistettava eri politiikan alojen koherenssi aikaisempaa paremmin. Hallituksen tulisi antaa säännöllisesti eduskunnalle raportti kehityspolitiikan koherenssista.
- ▶ Suomen tulee kehitysyhteistyössään tukea sellaista kansallista kauppaja talouspolitiikkaa, joka edistää YK:n vuosittuuhattavotteiden ja ihmisoikeuksien toteutumista.
- ▶ Suomen ja EU:n tulee toimia aktiivisesti, jotta neuvottelut Maailman kauppajärjestö WTO:ssa pohjautuvat vahvoihin empiiristen vaikutusarviointeihin. YK:n mukaan valtiot ovat velvollisia suojamaan ja edistämään ihmisoikeuksia ja arvioimaan kaupan vapauttamisen vaikutuksia ihmisoikeuksiin ennen uusien sopimusten hyväksymistä. Koska ihmisoikeussopimukset ovat valtioiden ensisijaisia velvoitteita, sekä WTO:n että kauppasopimukseen sitoutuvien yksittäisten hallitusten tehtävä on huolehtia, ettei ristiriitoja sopimusten välillä synny.
- ▶ Suomen tulee tukea WTO:n kehitysmaiden erityiskohtelun muuttamista niin, että kehitysmailla on pysyvä mahdollisuus poiketa WTO-säännöistä, mikäli ihmisoikeuksien toteutuminen on uhattuna.
- ▶ Suomen ja EU:n tulee toimia aktiivisesti YK-järjestelmän vahvistamiseksi ja sen sopimusten sitovuuden lisäämiseksi. WTO:n, muiden kauppajärjestöjen, rahoituslaitosten sekä muiden alojen kansainvälisten järjestöjen tulee johdonmukaisesti politiikkaansa sekä luoda mekanismeja kestäväälle yhteistyölle.

OSA II: Keskeisimmät tavoitteet

KEHITYSNÄKÖKULMAN TOTEUTUMINEN vaatii muutosta sekä kehitysmaiden että teollisuusmaiden kansallisissa politiikoissa, sekä niissä kansainvälisissä järjestelyissä, jotka asettavat raameja näille kansallisille päätöksille. Tällaisia ovat muun muassa sekä kahdenväliset että monenkeskiset kehitysyhteistyösopimukset, kahdenväliset, monenkeskiset tai alueiden väliset kauppasopimukset sekä rahoituslaitosten lainaehdot.

Kehitysnäkökulman toteutuminen kauppapolitiikassa vaatii laajoja muutoksia esimerkiksi WTO:n palvelukauppasopimus GATSiin, WTO-sopimusten ja YK:n ympäristösopimusten välisiin suhteisiin sekä TRIPS-sopimukseen.

Kauppajärjestelmän uudistamisessa Kefa keskittyy seuraaviin aihealueisiin:

- a) *ruokaturvan ja köyhyyden väliseen yhteyteen, johon vaikuttavat muun muassa. WTO:n maatalous- ja henkisten tekijänoikeuksien sopimuksen uudistukset;*
- b) *WTO-sopimusten kattavuuteen ja järjestön suhteeseen muihin kansainvälisiin järjestöihin;*
- c) *kansainvälisen kauppajärjestelmän avoimuuteen ja päätöksenteon demokraattisuuteen, jossa keskeistä on muun muassa kehitysmaiden osallistumismahdollisuudet päätöksentekoon sekä Suomen kauppapolitiittisen valmistelutyön ja päätöksenteon avoimuus.*

a) Oikeus ruokaan ja perinteiseen tietoon kirjattava kauppasopimusten perustaksi

MAATALOUS- JA KAUPPOLIITIKALLA MUUTOS

Oikeus ruokaan on ollut YK:n vahvistama ihmis oikeus vuodeesta 1996. Kehitysmaiden ruokaturvan toteutumiseen vaikuttavat kansallisen politiikan lisäksi monet kansainväliset tekijät, kuten kansainvälinen kauppa- ja kehitysrahoituspolitiikka ja teollisuusmaiden kauppa- ja maatalouspoliittiset toimet.

Maataloustuotteiden kauppaa koskevat kansain-

väliset säännöt määrittelevät nykyisellään maiden mahdollisuudet suojata markkinoitaan, tukea maataloustuotantoaan ja vientiään. Säännöissä määritellään myös se, kuka voi poiketa yhteisestä linjasta ja miten.

WTO-neuvottelujen yksi keskeisimmistä kysymyksistä on maataloussopimus. Se on noussut erityisesti kuluvalle Dohan ”kehityskierroksella” ja Cancunin ministerikokouksen valmisteluissa strategisesti tärkeäksi neuvottelualueeksi. Kehitysmaat pitävät maataloussopimuksen sisältöä kehitysnäkökulman testinä koko neuvotteluissa. Avainkysymyksiä ovat teollisuusmaiden maataloustuet ja kehitysmaiden oikeus kehittää tuotantoaan eri tavoin.

Tukien merkitys teollisuusmaiden oman maatalouden säilymiselle on suuri - etenkin Suomen kaltaisella viljelyalueella. Maatalouden säilyminen kaikissa maissa sekä etelässä että pohjoisessa on tärkeää niin ruokaturvan kuin työllisyyden, ympäristön ja kulttuuristen arvojenkin kannalta. Maataloustukia siis tarvitaan. Ne eivät saa kuitenkaan haitata muiden maiden tuotantoa ja ne on syytä sitoa kestävä kehityksen mukaiseen tuotantotapaan.

Tuet kannustavat teollisuusmaiden viljelijöitä liikatuohtoon ja polkumyyntiin ja heikentävät näin kehitysmaiden tuottajien markkina-asemaa niin kehitysmaaviljelijöiden koti- kuin vientimarkkinoilla. Teollisuusmaat eivät ole pystyneet muokkaamaan maatalouspolitiikkaansa niin, että painetta polkumyyntiin ei olisi syntynyt. Maailmanmarkkinahinnat pysyvät alhaisina ja vaihtelevat koska ruuantuotanto on biologinen prosessi johon tuotanto-olosuhteet vaikuttavat. Hintoja on pudottanut myös maataloustuotteiden huono säilyvyys, tuotteet on myytävä nopeasti vaikka alihinnalla.

Maataloustuet tulee rakentaa siten, etteivät ne kannusta sellaiseen ylituotantoon, joka voi johtaa elintarvikkeiden dumpppaukseen kehitysmaihin. EU:n on suostuttava vientituista luopumiseen yhdessä sovittavalla aikataululla, ja kotimaiset tuet tulee suunnata erityisesti perheviljelmille ja ekologisesti kestävään tuotantoon. EU:n tulee vaatia muiden teollisuusmaiden vientiluottojen, -takuiden ja -vakuutusten lakkauttamista nopealla aikavälillä.

Suomen tulee toimia aktiivisesti, jotta EU jatkaisi kehitysmaiden tuotteiden markkinoillepääsyn helpottamista ja saman vaatimista muilta teollisuus-

mailta. Lisäksi EU:n on laadittava aikataulu kehitysmaissa jalostettujen tuotteiden tullitason alentamisesta tai poistamisesta. Tällä aikataululla tuetaan jalostusteollisuuden kehitystä kehitysmaissa. Lisäksi EU:n tulee toimia aktiivisesti reilun kaupan järjestelmien tukemiseksi ja laajentamiseksi.

Kehitysmaiden kyky kehittää omaa maataloustuotantoaan riippuu paljon siitä, millainen oikeus poiketa WTO:n maataloussopimuksesta kehitysmaile annetaan. Erityiskohtelun avulla tunnustetaan se, että yksi malli ei sovi kaikille, vaan sopimuksessa on annettava mahdollisuus tapauskohtaiseen joustoon. On huomattava, että kehitysmaita ei tule markkinoiden suojauksen ja tuotantotuen sallimisen osalta käsitellä yhtenä ryhmänä vaan maiden kohtelu tulee määräytyä niiden kehitystason ja ruokaturvatilanteen mukaan.

Esitettyjä malleja erityiskohteluksi maataloussopimuksessa ovat niin sanottu kehityslaatikko sekä ruokaturvalaatikko. Kauppaan liittyviltä osiltaan kehityslaatikko esittelee mekanismeja, joilla kehitysmaat voisivat suojata tärkeimpien ravinnonlähteidensä tuotantoa vientituen avulla markkinoille pyrkivää halpatuotantoa vastaan. Siihen sisältyy myös mekanismeja, jotka sallivat kehitysmailla paremmat mahdollisuudet edistää ruokaturvaa, maaseudun kehittymistä ja perheviljelijöiden asemaa.

Ruokaturvalaatikko on suppeampi erityisjärjestely, joka soisi kehitysmailla oikeuden käyttää suojatulleja määrättyjen perustuotteiden tuotannon suojelemiseksi. On tärkeää pitää huoli siitä, että ruokaturvalaatikon sisälle ei päädy vain pientä määrää viljalajikkeita. Sen on taattava ruokaturva maissa, jossa lajikkeet alueittain vaihtelevat ja viljely tapahtuu aina pienessä mittakaavassa sekä tilanteissa, joissa yhden lajikkeen sadon ollessa epävarma turvaututaan useiden lajikkeiden viljelyyn.

Kehitysmailla on oltava oikeus suojata ruoantuotantoaan ja ruokaturvaansa erilaisilla tuonnin rajoituksilla ja rajasuojilla. Kehitysmaiden on myös voitava tukea omia maataloustuottajiaan yhdessä sovittevien periaatteiden mukaisesti.

Kehitysmaiden erityiskohtelu WTO:n maataloussopimuksessa on muutettava konkreettisemmiksi keinoiksi poiketa sopimuksesta. Kehitysmailla pitää olla mahdollisuus valita, mitkä maataloustuotteet ne haluavat sisällyttää sopimukseen. Kehitys- tai ruokaturvalaatikoiden sisältämiä ruokaturvan kannalta olennaisimpia elementtejä on sisällytettävä sopimukseen. Suojatulleja ei tule rajata vain pieneen, rajattuun tuotemäärään (negatiivinen listaus) vaan ennemminkin on määriteltävä ne tuotteet, jot-

ka jätetään tämän ruokaturvasuojamekanismin ulkopuolella (positiivinen listaus).

MAILLE OIKEUS PÄÄTTÄÄ GEENIPERIMÄN PATENTTIKOHTELUSTA

Kauppaan liittyviä henkisen pääoman oikeuksia säätelevä TRIPS-sopimus on osa WTO:n sopimusjärjestelmää. Sopimus on viime vuosina joutunut kiivaan arvostelun kohteeksi, koska sitä voidaan tulkita niin, että se pakottaa maat sallimaan myös kasvien, eläinten, mikro-organismien ja näiden osien sekä biologisten prosessien patentointi. Kehitysmaiden ruokaturva on usein riippuvainen paikallisyhteisöjen tiedosta ja kyvystä käyttää eri kasvilajeja ja lajikkeita, joita on kehitetty sukupolvien ajan kulttuuriperintönä. Geenitekniikan avulla näistä lajeista voidaan yhtä ominaisuutta muokaten synnyttää uusia lajikkeita, joita patentoidaan vain muokkauksen tehneen yhtiön käyttöön.

Kansainvälinen, luonnon monimuotoisuutta koskeva sopimus CBD (Convention on Biological Diversity) tunnustaa valtioiden oikeudet alueidensa luonnon- ja geenivaroihin ja vaatii yhteisöjen oikeuksien suojelua sekä luonnonvarojen ja paikallistiedon kaupallisesta hyödyntämisestä saatavan hyödyn oikeudenmukaista jakamista.

TRIPS-sopimuksesta poikkeamista määrittävä artikla on tehtävä pysyväksi osaksi sopimusta. Artiklaa on laajennettava niin, että maille jää oikeus päättää vapaasti geeniperimän, elävien organismien ja biologisten prosessien patenttikohtelusta. WTO:n on tunnustettava jäsenmaiden tai maaryhmittymien erilaiset valinnat kasvilajikkeiden suojelejärjestelmiksi, jotta voidaan taata paikallisyhteisöjen keksintöjen suojeleminen, viljelykäytäntöjen jatkuminen ja kasvisiementen säästäminen, vaihtaminen ja myynti.

Kansainvälisen luonnon monimuotoisuutta koskevan sopimuksen CBD:n asemaa suhteessa TRIPS-sopimukseen ja muihin kauppasopimuksiin tulee vahvistaa. Sen periaatteita tulee noudattaa myös kansainvälisessä henkisen pääoman oikeuksia koskevassa lainsäädännössä.

b) WTO-sopimusten kattavuus rajattava ja suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin selkiytettävä

Cancunissa syyskuussa 2003 pidettävä ministerikokous on erittäin tärkeä kokous kauppajärjestön asialistan kannalta. Siellä päätetään siitä, aloittaako

WTO neuvottelut sitovista sopimuksista investoinneille, kilpailupolitiikalle, julkisten hankintojen avoimuudelle ja kaupan helpottamiselle. Asiaista on tähän asti WTO:n piirissä käyty vain niin sanottu työryhmäkeskusteluja ilman, että niistä olisi tehty sitovia sopimuksia. Kyse on siis siitä, laajentuuko WTO:n kattavuus edelleen vai ei.

Dohan ministerikokouksessa päätettiin aloittaa sopimusneuvottelut uusista aloista seuraavan ministerikokouksen jälkeen, mutta vasta kun kokouksessa on "eksplisiittisellä konsensuksella" sovittu neuvottelujen käytännön toteutuksesta. Tämän tulisi tarkoittaa, että neuvottelut voidaan jättää aloittamatta, ellei konsensusta löydy.

Uusien alojen mukaan ottaminen WTO:n piiriin olisi kehityksen kannalta kielteistä useasta syystä. Se, että WTO:lla on toimiva sopimusten toimeenpanon valvonta- ja sanktiojärjestelmä, tekee houkuttelevaksi ajatuksen ottaa järjestön piiriin yhä useampia kysymyksiä. Keskusteluissa ovat olleet esillä muun muassa työntekijöiden oikeudet ja ympäristökysymykset. On tärkeää säilyttää WTO kauppajärjestönä niin, että kauppaan liittyvien, muttei suoraan kuuluvien aiheiden säännöt luodaan muissa kansainvälisissä organisaatioissa. Tämän näkemyksen edellytyksenä on, että WTO:n järjestelmää muutetaan nykyistä paremmin huomioimaan muiden kansainvälisten sopimusten sisältö, että muiden sopimusten asemaa suhteessa WTO:hon vahvistetaan, ja että sopimusten välistä koordinaatiota vahvistetaan. Muiden alojen asema varmistetaan muun muassa sillä, että niistä keskustellaan ja päätetään niihin erikoistuneiden organisaatioiden piirissä.

Toinen perustelu liittyy uusien alojen sisältöön. Kehitysmailla tulee olla mahdollisuus monenlaisiin kansallisiin ratkaisuihin muun muassa investointien tai julkisten hankintojen sääntelyssä. WTO:n kolme peruseriaatetta eli markkinoille pääsyn asteittainen lisääminen, Most Favoured Nation -kohtelu sekä kansallinen kohtelu eivät sovellu investointeihin, kilpailupolitiikkaan, julkisiin hankintoihin tai kaupan helpottamiseen, sillä ulkomaisten ja kotimaisten yritysten kohtelussa ei periaatteiden mukaan saisi tehdä eroja. Kotimaisten tuotantoedellytysten ja markkinoiden elinvoimaisuus voi kuitenkin olla pitkälti juuri eri sääntelymahdollisuuksien varassa. Tiukat WTO-säädökset uusista aloista hyvin toimivan vahvan toimeenpanovalvonnan kanssa rajoittaisivat liikaa kehitysmaiden mahdollisuuksia turvata omia intressejään.

Kolmanneksi, WTO:n toimivallan laajentaminen ei ole järkevää ottaen huomioon sen jo nyt laajan asialistan. Investoinnit ja julkiset hankinnat ovat

kumpikin valtavia kokonaisuuksia suurempia kuin kansainvälinen kauppa. Yksittäiset maat, erityisesti kehitysmaat, kamppailevat agendan kanssa jo nykyisellään, eikä neuvotteluagendaa ole syytä paisuttaa.

WTO-sopimuksia ei tule laatia uusille aloille. WTO:n toiminta tulee rajata kauppasopimuksiin, ja muiden alojen sopimusten asemaa tulee vahvistaa ja selkiyttää suhteessa WTO:hon. Suomen tulee ajaa EU:ssa Dohan ministerikokouksen päätöksestä sitä tulkintaa, jonka mukaan neuvottelut aloitetaan vain eksplisiittisen konsensuksen vallitessa.

c) Kauppajärjestelmä muutettava avoimeksi ja demokraattiseksi

KEHITYSMAAT TASAVERTAISEEN ASEMAAN PÄÄTETTÄESSÄ YHTEISISTÄ PELISÄÄNNÖISTÄ JA NIIDEN OMASTA KEHITYKSESTÄ

Kansainvälisen järjestelmän epäoikeudenmukaisuus johtuu osaksi siitä, että maat ovat epätasavertaisessa asemassa niitä koskettavista asioista päätettäessä. Merkittävät kauppamaat ovat WTO:n päätöksenteossa huomattavasti vahvemmassa asemassa kuin kehitysmaat. Koska viralliset päätökset tehdään yksimielisyysperiaatteella, keskeisimmät neuvottelut käydään usein suppeissa ja suljetuissa ryhmissä niin sanotuissa mini-ministerikokouksissa tai "vihreiden huoneiden" kokouksissa ilman edustuksellista kokoonpanoa. Kehitysmaiden tasavertaiset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon tulee taata Dohan "kehitysagendan" edetessä.

Kehitysmaiden resurssit osallistua lukuisiin samanaikaisiin neuvotteluihin ovat erittäin rajalliset. Maiden kapasiteetin vahvistamisen lisäksi neuvotteluprosessia olisi järkeistettävä esimerkiksi vaiheittamalla neuvotteluja.

Suomen ja EU:n tulee toimia aktiivisesti sen puolesta, että WTO:ssa laaditaan nopeasti selkeät säännöt osallistavan ja avoimen valmistelun takaamiseksi ja koko jäsenkunnan konsensuksen aikaansaamiseksi. Näiden sääntöjen tulee koskea sekä WTO:n jatkuvaa työtä, ministerikokousten valmisteluja että ministerikokouksia itseään.

JÄRJESTELMÄ AVOIMEKSI ULOSPÄIN

Kauppajärjestelmän muutos on monimutkaista ja tahoista, ja sekä kansanedustuslaitosten että kansalaisyhteiskunnan on on vaikea seurata, saati

valvoa sitä. Sekä WTO että EU:n oma kauppapolitiikka ovat haasteiden edessä ulkoisen avoimuuden suhteen. Ei riitä, että vaikeasti ymmärrettäviä asiakirjoja ja prosesseja avataan julkisuudelle, vaan on tehtävä aktiivista työtä ymmärryksen lisäämiseksi keskeisissä kysymyksissä.

WTO:n tulee vahvistaa ja selkiyttää kansalaisjärjestöjen asemaa muun muassa Cancunin ministerikokousta varten, sillä etelän kansalaisyhteiskunnan edustajien ja osallistuminen on ollut vaikeaa. Lisäksi akreditoitujen järjestöjen rooli on yhä huomattavasti heikompi kuin esimerkiksi YK:n kokouksissa.

Kansallisten parlamenttien roolin vahvistaminen suhteessa WTO-neuvotteluihin on hyvin tärkeää. Mahdollisten erillisten kansainvälisten parlamentaarikkoelinten lisäksi on kiinnitettävä erityistä huomiota kansallisten parlamenttien asemaan kauppapolitiikassa. Kansallisten parlamenttien on toimittava aktiivisesti myös itse.

Suomen ja EU:n tulee edistää kansainvälisen kauppajärjestelmän avoimuutta muun muassa edistämällä kansalaisyhteiskunnan osallistumisjärjestelmien kehittämistä ja vaatimalla WTO:n avoimuuden lisäämistä kaikin tavoin. Niiden tulee myös kannustaa kansainvälisiä rahoituslaitoksia sekä kehitysmaita toimimaan samoin.

On huolehdittava parlamentaarisesta valvonnasta siten, että talouspoliittiset linjaukset ja sopimukset valmistellaan ja hyväksytään avoimen kansallisen keskustelun ja kansanedustuslaitosten päätösten pohjalta kaikissa maissa.

EU:N KAUPPOLITIIKAN VALMISTELU AVOIMEKSI MYÖS SUOMEN OSALTA

Euroopan komissio vastaa kauppapoliittisten neuvottelujen käymisestä EU:n jäsenmaiden osalta. Jäsenvaltiot määrittelevät kuitenkin komission

mandaatin rajat. Ministerineuvoston linjausten tulee nauttia jäsenvaltioiden kansanedustuslaitosten luottamusta. Koska WTO:ssa sovitaan kansallista lainsäädäntöä sitovia sopimuksia, on kansanedustuslaitosten valvonta entistä merkityksellisempää.

Kauppapolitiikan prosessit ovat pitkiä ja monimutkaisia, ja ministerineuvosto antaa neuvottelumandaatin jo hyvissä ajoin vuosia kestäviä neuvotteluja varten. Mandaatit ovat täten väistämättä suhteellisen väljiä linjauksissaan. Koska neuvotteluja käydään ”single undertaking” -periaatteella², on lopputuloksista vaikea muuttaa yksityiskohtia jälkikäteen. Parlamenteissa tapahtuvalla sopimusten jälkikäteisellä ratifoinnilla on siis yhä vähäisempi merkitys.

Suomen eduskunnan, muiden jäsenmaiden kansallisten parlamenttien ja Euroopan parlamentin tulee seurata ja valvoa kauppaneuvotteluja aktiivisesti. Suomen on käytettävä hyväkseen mahdollisuutta tarkkojen ohjeiden antamiseen komissiolle neuvottelujen edetessä. Tätä varten Suomen on määriteltävä omat tavoitteensa avoimesti ja nykyistä yksityiskohtaisemmin eduskunnassa.

Kansalaisjärjestöille tulee aktiivisesti tarjota mahdollisuutta todelliseen dialogiin Suomen ja EU:n tavoitteista. Tämä edellyttää sitä, että kansalaisjärjestöt saavat ennalta analysoitaviksi ne esitykset, joiden pohjalta Suomi muodostaa kantaansa ja että niitä kuullaan kannanmuodostusprosessissa. Suomen kantaan liittyvistä asioista käytävää julkista keskustelua on myös syytä rohkaista.

1) Most Favoured Nation = suosituimmuusklauusi. Tarkoittaa, että jos suosii kauppajärjestelyissä yhtä maata, myös muita tulee kohdella samalla tavalla.

2) ”Single undertaking” -periaate tarkoittaa, että kaikki neuvottelualat hyväksytään lopuksi yhtenä kokonaisuutena. Täten eri neuvottelujen edistymisen ja lopputulokset riippuvat toisten alojen neuvotteluista ja niissä tehtävistä myönnytyksistä.